

LEOPOLDOV

4/2009

DNES
aj Hody...

aj Hudba...

aj Hluk...

**Pozývame vás na 2. ročník stretnutia
prehliadky harmonikárov
z celého Slovenska.**

**Nie iba Martinka Bobáňová
vás 12. septembra 2009 očarí
v Spolkovej záhrade v Leopoldove.**

HODOVÉ VŠELIČO

Aj keď počasie na prelome júla a augusta leopoldovským hodom priam žičilo, istotne boli o čosi skromnejšie a tichšie ako po minulé roky. Prejavilo sa to najmä na tržbách majiteľov zábavných atrakcií. Skutočne horúce počasie presvedčilo aj nedočkávané deti, aby si zopár jász na kolotoči vychutnali až večer, navyše v dobrodružnejšej atmosfére. Podobne asi nie veľmi spokojní boli aj predajcovia sladkostí či všakovakých púťových drobností.

Veľkým lákadlom v hodové nedeľňajšie popoludnie bol zápas mužov MTK s bývalými internacionálmi Slovanu Bratislava. Medzi futbalovými legendami nechýbal ani trojnásobný najlepší slovenský futbalista a súčasný generálny riaditeľ Slovanu Dušan Tittel. Hostí aj domácich priamo na trávniku privítali primátor mesta Milan Gavorník a predseda MTK Leopoldov Martin Kalický. V zápase, ktorý si nenechala ujst asi stovka divákov, rozhodovali

Rastislav Nosál a Jozef Krilek a domáci z neho odišli hodovo ako víťazi s výsledkom 3:2. Medzitým sa v priestoroch základnej školy otvorili brány deviateho ročníka výstavy gladiol, aj keď so symbolickejšou účasťou, na akú boli vystavovatelia aj návštevníci zvyknutí po minulých rokoch. Očakávané rozčarovanie neskrýval ani hlavný organizátor a vystavovateľ Vincent Jurík: *„Tento rok je to až na zaplakanie. Tohtoročné počasie nás veľmi prekvapilo. Život nám komplikovali najmä víchrice a silné búrky z posledných dní. Prudké zmeny teploty sa nezvratne podpísali pod rast rastlín aj vývin kvetov. Mal som doslova strach, či vôbec budeme mať čo tento rok vystavovať, pretože podobne na tom boli aj ostatní vystavovatelia, ktorí Leopoldov už tradične navštevujú,“* vysvetľuje so sklamaním v hlase Vincent Jurík. Tesne pred otvorením výstavy sa mu napokon traja vystavovatelia ospravedlnili, pretože vrtochy pani prírody a počasia im v záhonoch zanechali galibu.

Raz darmo – pestovanie gladiolov je, ako výstižne zvykne hovoriť pán Jurík, umelecká dielňa pod holým nebom. No aj tak viac-menej laický návštevník si mohol oči kochať na stovkách nádherných klasov, aj keď polovica vystavovateľov nakoniec neprišla. S peknými krížencami prišiel napríklad Alojz Mikolášek z Lozorna, ale daktoré predstavil aj V. Jurík. Medzi najobľúbenejšie stále patria bledé gladioly, keďže sú vhodné pre akúkoľvek príležitosť. Aj keď sa im podarilo dopestovať krásne, pevné, bohato nasadené a trvanlivé kvety, vystavovatelia sorne hovoria: *„Očakávali sme, že v tomto roku dokážeme viac.“*

Posledné gladioly Vincent Jurík vysádzal 10. júla, takže ak zasa „nepočaruje“ počasie, zaujímavými kvetmi mu bude políčko kvitnúť ešte aj počas celého septembra, aj keď hovorí, že tie najkrajšie kvety kvitnú medzi prvými. Vystavovateľov čaká ešte jedna výstava, a to v

Martine, ibaže obávajú sa, s akými exponátmi na ňu pôjdu – či bude čo prezentovať. Príjemným spostením výstavy bola aj ukážka výpestkov georgín Leopoldovčanky Marcely Kubínskej.

Možnosť vrátiť sa do starého Mestečka či novšieho Leopoldova mali návštevníci na vedľajšej chodbe, kde nainštaloval výstavu vlastných aj zapožičaných pohľadníc a fotografií zo života mesta Miloš Jančár. Výberová prezentácia vznikla po dlhých dňoch selektovania obrázkového materiálu, ktorý Miloš Jančár ako zberateľ a zároveň aj fotograf sústreďoval vo svojej zbierke. Napriek tomu nie všetky vystavené exponáty pochádzajú z jeho vlastného archívu. Doktoré pohľadnice mu na výstave požičal brat Oskár, iné použil ako kópie z internetu. Fotografie vystavovateľovi poskytli aj iní obyvatelia mesta a doktoré pochádzajú z archívu mestského úradu. Miloš Jančár sa totiž usiloval ukázať „obrázkovú kroniku“ nášho mesta prierezovo, zároveň však vo svojej celistvosti. Podarilo sa mu tak utvoriť zaujímavú mozaiku, pri ktorej najmä starší návštevníci zotrvali neraz aj hodinu. Vracali sa totiž v spomienkach späť aj o dvadsať-tridsať rokov, sprítomňovali si tváre, mená, udalosti... „Aj tu som si uvedomila, ako rýchlo starnem. Nielen preto, že som si nevedela spomenúť na mená niektorých ľudí, aj keď ich tváre akoby som ešte včera videla, ale zároveň sa mi pri tých fotografiách vybavilo veľa spomienok, ktoré by mi už tak ľahko asi neprišli na um. Škoda, že takáto výstava je len počas hodov, rád by ju videl napríklad aj môj brat, ktorý však do Leopoldova chodí len zriedka,“ s úsmevom hovorí asi 65-ročná návštevníčka expozície.

Prípravil Juraj Hladký
foto: belmor, krv, morma

Odhalili pamätnú tabuľu na cintoríne

Pred desiatimi rokmi pri západnej bráne leopoldovskej pevnosti bývalí politickí väzni odhalili pamätnú tabuľu, ktorá má pripomínať osudy tisícok nespravodlivo odsúdených za ich politické či iné postoje a presvedčenie. „Plníme tým morál-nu povinnosť voči tým, ktorí boli protiprávne väznení a tým, ktorí zomreli. Takéto pripomenutie nie je útokom na žiadnych politických predstaviteľov na Slovensku, ale len pripomenutím si smutnej kapitoly našich moderných dejín,“ pripomenul v tejto súvislosti bývalý minister spravodlivosti Ján Čarnogurský. Niekoľko dní pred 54. výročím vzbury leopoldovských väzňov proti neludskému zaobchádzaniu sa 23. augusta v Leopoldove stretli predstavitelia českej i slovenskej konfederácie politických väzňov opäť. Pietna spomienka sa začala archijerejskou svätou liturgiou v Kostole sv. Ignáca, ktorej hlavným celebrantom bol Peter Rusnák, bratislavský eparcha. Členkám sekcie Dcéry politických väzňov zároveň požehnali symbolické tričky na znak du-

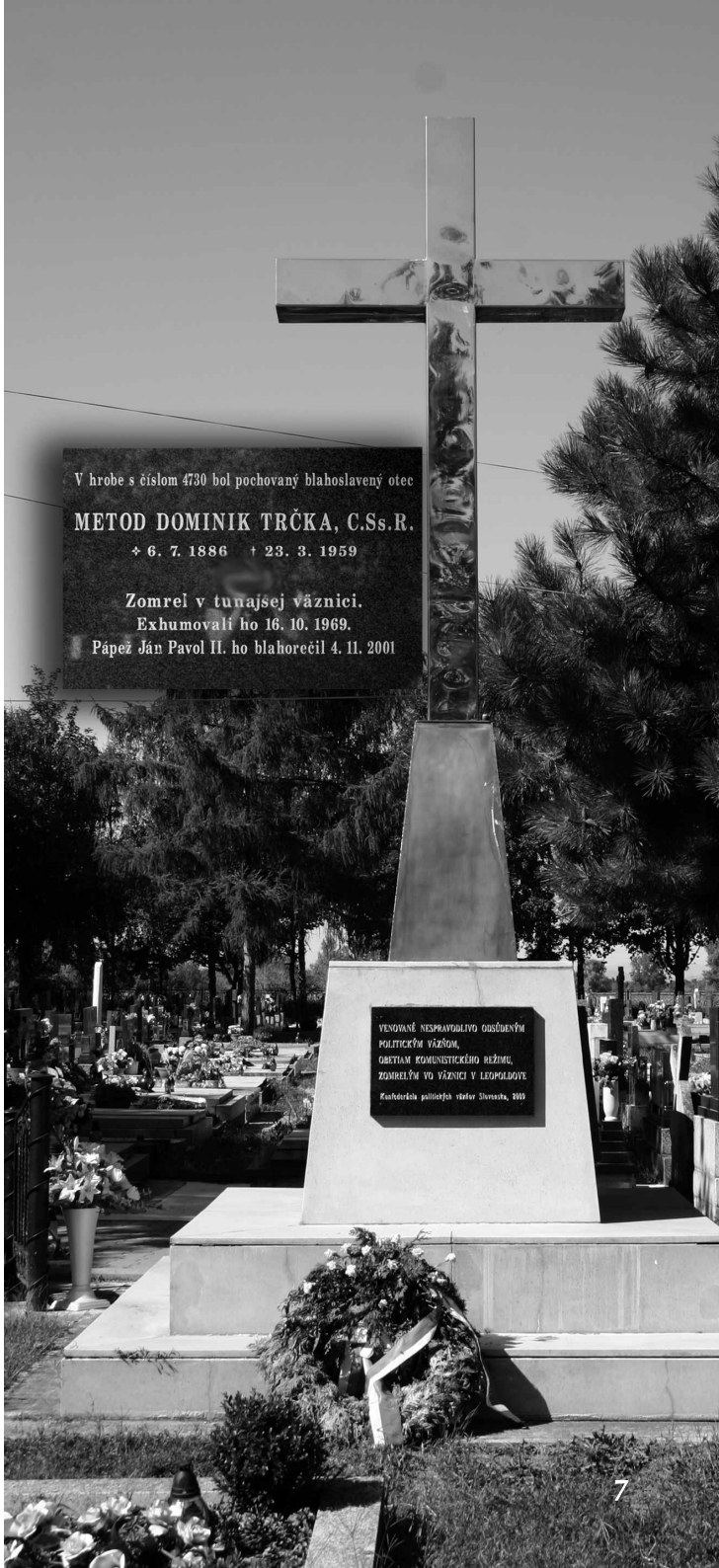

chovnej spojitosti.

Počas tradičného kladenia vencov odznela aj muklovská pieseň o slobode v podaní Aleny Čermákovvej. Autorom jej slov je kňaz a spisovateľ Anton Srholec, sa-lezián, ktorý v období so-cializmu patrila k ostro sledo-vaným a trestaným pred-staviteľom katolíckej inteli-gencie. Na spomienkovom stretnutí nechýbali ani euro-poslanec Ján Figeľ, Ján Čar-nogurský, predstavitelia Úra-du vlády SR a Ústavu pamä-te národa. Popoludní členo-via oboch bratských konfe-derácií na dnešnom mest-skom a bývalom väzen-skom cintoríne odhalili pa-mätnú tabuľu umiestnenú na symbolickom kríži, kde sú už umiestnené pamätné tabule P. Gojdiča a M. D. Trčku, venovanú všetkým politickým väzňom, ktorí zo-mreli v leopoldovskej väz-nici. Posvätil ju sám epar-cha Peter Rusnák. Po roku 1989 bolo rehabilitovaných okolo 70 tisíc protiprávne väznených Čechov a Slovákov z vyše 450 tisíc po-litických väzňov. Z nich dnes žije už len asi tisícisť pamätníkov.

Politický väzni si tichou spo-mienkou pri pamätníku v parku pred administratív-nou budovou uctili aj pa-miatku piatich zavražde-ných leopoldovských prí-slušníkov vtedajšieho Zboru nápravnej výchovy.

(jh)

V hrobe s číslom 4730 bol pochovaný blahoslavený otec

METOD DOMINIK TRČKA, C.Ss.R.

† 6. 7. 1886 † 23. 3. 1959

Zomrel v tunajšej väznici.

Exhumoval ho 16. 10. 1969.

Pápež Ján Pavol II. ho blahorečil 4. 11. 2001

VENOVANÉ NESPRÁVODLIVO ODŠŤUDENÝM
POLITICKÝM VÄZŇOM,
OBETIAM KOMUNISTICKÉHO REŽIMU,
ZABÍJANÝM VO VÄZNICI V LEOPOLDOVE.
Kuchárka politických väzňov Slovenska, 800

Dve smutné výročia

Rudolf Beran

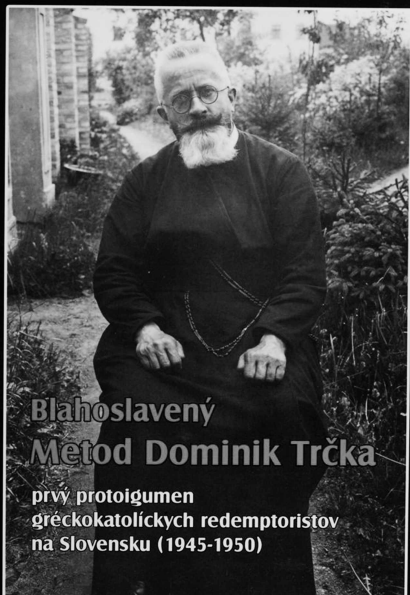
Pred 55 rokmi, 28. februára 1954, zomrel v leopoldovskej väznici vo veku 66 rokov bývalý predseda československej vlády Rudolf Beran. Zatkli ho po skončení druhej svetovej vojny a odsúdený bol Národným súdom roku 1947 na prepadnutie všetkého majetku štátu a na dvadsať rokov ťažkého žalára za protištátnu činnosť a kolaboráciu.

Rudolf Beran bol predseda druhej československej vlády, po prijatí mníchovského diktátu a vzniku protektorátu pôsobil v rokoch 1938 - 1939 ako predseda vlády Protektorátu Čiech a Moravy. Neskôr sa uchýlil do ústrania na svoj statok a v tom čase udržiaval kontakty s predstaviteľmi českého odboja, ktorý potajme i finančne podporoval. V roku 1941 ho zatklo gestapo pre podozrenie z finančnej podpory protifašistického odboja, čo Beran popieral. Bol odsúdený na 10 rokov väzenia a finančný trest

za napomáhanie pri velezrade. V decembri 1943 ho prepustili. Po skončení vojny však bol zatknutý znova pre údajnú kolaboráciu s fašistickým Nemeckom. Rudolf Beran neprežil príkaz jedného z dozorcov vykonávať drepy. Pochovali ho na väzenskom cintoríne v Leopoldove, kde odpočívá doteraz.

Blahoslavený Metod Dominik Trčka

Atanáz Daniel Mandzák, CSsR

**Blahoslavený
Metod Dominik Trčka**

prvý protoigumen
gréckokatolíckych redemptoristov
na Slovensku (1945-1950)

(1886 - 1959) ako kňaz spočiatku pôsobil v Prahe, na Svätej Hore a v Plzni. Počas prvej svetovej vojny poskytoval pomoc utečencom z Chorvátska, Slovinska a Ruska a neskôr ho poverili pastoračnou činnosťou medzi gréckokatolíckymi veriacimi pri ukrajinskom Lvove. Po dvojročnom pôsobení na Ukrajine (1919 - 1921) prišiel do Stropkova, kde sa takisto venoval gréckokatolíkom.

Pôsobil však nielen na východnom Slovensku, ale i na Podkarpatskej Rusi a vo Vojvodine a v Srbsku.

Metod Dominik Trčka je právom považovaný za zakladateľa gréckokatolíckych redemptoristov na Slovensku. Práve on prispel asi najvýraznejšou mierou k vzniku samostatnej gréckokatolíckej viceprovincie redemptoristov so sídlom v Michalovciach. V roku 1946 sa stal aj prvým vyšším predstaveným michalovskej viceprovincie. V Michalovciach, kde zakladal prvý gréckokatolícky kláštor redemptoristov a budoval Chrám zoslania Ducha Svätého, pôsobil M. D. Trčka najdlhšie (1931 až 1949). Barbarská noc v roku 1950 však zastihla M. D. Trčku v Sabinove. Spolu s ostatnými re-

hoľníkmi ho internovali v Podolínci. V Bratislave ho odsúdili na 12 rokov väzenia, internovali ho v Ilave, Mfrove a v Leopoldove, ktorý bol jeho poslednou zastávkou. Tam počas Vianoc 1958 spieval pre spoluväzňov vianočnú koledu. Dozorcovia to posúdili ako vzburu a potrestali ho studenou korekciou. Tento trest mu natoľko podlomil zdravie, že na následky tuberkulózy 23. marca 1959 zomrel. Pochovali ho takisto na vtedajšom väzenskom cintoríne. Pápež Ján Pavol II. 4. novembra 2001 na Námestí sv. Petra vyhlásil Metoda Dominika Trčku za blahoslaveného.

(juh)

foto: wikipedia, www.redemptoristi.info.sk –
obalka publikacia: Blahoslavený Metod Dominik

Centrálne časti mesta sú už monitorované kamerami

Pomôžu odhaliť vandálov?

Avizovaná inštalácia bezpečnostných kamier v najfrekventovanejších častiach mesta a zároveň v častiach mesta, kde najčastejšie dochádza k vandalizmu či rôznym priestupkom, je už skutočnosťou. „Aj prostredníctvom vysielania mestského rozhlasu som sa usiloval osloviť predovšetkým našich mladých spoluobčanov, aby mali v úcte náš spoločný mestský majetok a majetok jednotlivcov a neničili ho. Som sklamaný, že môj dobrý úmysel nemal až taký pozitívny ohlas, ako som si predstavoval. Škody na majetku spôsobené úmyselným správaním niektorých

jednotlivcov sa stále opakujú a nie je v našich silách odhaliť páchatelov,“ vysvetľuje primátor mesta Milan Gavorník. Ešte v prvej polovici roka sa preto zastupiteľstvo s vedením mesta rozhodlo zainvestovať do vytvorenia systému monitorovania vybraných častí mesta.

V mnohých mestách majú so systémami bezpečnostných kamier dobré skúsenosti – a to nielen vo vypátrávaní páchatelov vandalizmu či iných priestupkov alebo trestnej činnosti, ale takisto aj z hľadiska prevencie. Demolátori autobusovej zastávky či lavičiek si istotne rozmyslia, či ich polámu, keď za ich opravu budú

musieť minimálne zaplatiť z vlastného vrecka...

V súčasnosti je už nainštalovaných päť otáčavých bezpečnostných kamier s možnosťou nahrávania – z toho dve monitorujú námestie takmer od starého cintorína až k bývalému obuvníctvu a kaderníctvu v najvýchodnejšej časti Námestia sv. Ignáca, ďalšia mestské trhovisko s prilahlými priestormi na celej Hurbanovej ulici a časť základnej školy. Kamera umiestnená pri Spolkovej záhrade monitoruje objekt Spolkovej záhrady, tenisových kurtov, detského ihriska, štadióna a časti nafukovacej haly. Po rokovaní riaditeľky základnej školy s vedením mesta a

dodávateľom zabezpečovacieho systému má samostatnú otáčavú kameru aj budova základnej školy, ktorá sa v minulosti už niekoľko ráz stala objektom záujmu vandálov.

Nainštalované kamery sú v nepretržitej prevádzke opatrené režimom tzv. nočného videnia, nahrávania, majú výbornú rozlišovaciu schopnosť, možnosti približovania, zväčšenia aj malých detailov (napríklad od námestia vidno aj akékoľvek detaily áut zaparkovaných pri administratívnej budove ÚVTOS a ÚVV), ručného ovládania a podobne, navyše navonok nie je rozoznateľný itinerár, teda monitorovací cyklus a pohyby kamery.

V súčasnosti sa čaká na dokončenie rekonštrukcie časti domu smútku – konkrétne sociálneho zariadenia a miestnosti pre kňaza, ktoré budú aj fyzicky zabezpečené pred vniknutím. V priebehu dvoch-troch týždňov bude teda k bezpečnostnému systému pripojený aj areál mestského cintorína. Dodržiavanie verejného poriadku a zamedzenie doteraz početných a častých krádeží na mestskom cintoríne zabezpečí štvorica statických bezpečnostných kamier umiestnených tak, aby bol pod ich drobnohľadom dvadsaťštyri hodín denne celý areál mestského cintorína.

(juh)

foto: morma

Stručne

Vietor strhol elektrické vedenie, na trať spadol strom

Tohtoročné júlové, na búrkovú činnosť bohaté počasie potešilo najmä záhradkárov v našom meste, hoci to isté nemožno povedať o všetkých záhradkároch z nášho regiónu.

Najväčšia letná búrka, aj keď bez výraznejších zrážok, zato sprevádzaná silným nárazovým vetrom, ktorý miestami dosahoval rýchlosť až 30 metrov za sekundu, spôsobila vo stvrtok 23. júla asi stovku výpadkov na vysokonapäťových elektrických rozvodoch. Neobišla ani Leopoldov, kde počas nočnej búrky silný vietor strhol elektrické vedenie popri hlavnej ceste v blízkosti námestia.

Elektrické rozvody a pre zmenu aj stromy v ten deň padali aj v Trnave a jej okolí, príslušníci Hasičského a záchranného zboru SR sprejzdňovali cesty vo Veľkých Kostoľanoch a ďalších obciach pri Piešťanoch. Spadnutý strom zatarasil aj železničnú dráhu medzi Leopoldovom a Brestovanmi. Trať bola neprejazdná od 23,50 h do skorého piatkového rána. Vlaky od 5,15 h však premávali len po jednej koľajej dráhe a na druhej sa intenzívne pracovalo ešte doobeda. Sprevádzkovali ju až o 12,20 h. Vlaky v tomto čase premávali šťastí po starej trati, šťastí odklonom cez Sereď. Podľa dostupných informácií škody na majetku obyvateľov nášho mesta neboli hlásené.

(jh)

Pozor na spaľovanie odpadu!

S pomaly, ale isto končiacim sa vegetačným obdobím v našich záhradách sa v posledných týždňoch začínajú hromadiť na mestskom úrade sťažnosti občanov na spaľova-

nie záhradného odpadu. „Spalovanie suchého lístia, drobných konárikov a ostatného odpadu zo záhrad a domácností je zakázané. Tento zákaz upravujú viaceré zákony a od 1. januára 2006 špeciálne platí zákonom upravený zákaz zneškodňovať podobným spôsobom odpad zo záhrad, parkov, cintorínov, z priestranstiev s verejnou zelenou. Takýto „zelený“ odpad je podľa zákona potrebné zneškodňovať kompostovaním. Keďže mesto Leopoldov zatiaľ nemá kompostáreň vybudovanú, občania môžu takýto odpad vyviezť do Zberného dvora na Holubyho ulici, a ten je ďalej zneškodňovaný v zmysle zákona,“ vysvetľuje referentka mestského úradu Ing. Silvia Grossová. Zákaz spaľovania odpadu na území mesta rieši pod hrozbou pokuty aj niekoľko všeobecnozákazných nariadení mesta. Porušeniami zákazu sa budú zaoberať pracovníci mestského úradu.

(jh)

Školská jedáleň s novou strechou

Okrem plastových okien by mala technický stav školskej jedálne zlepšiť aj nová sedlová strecha, ktorá nahradí starú zospádovanú strechu pokrytú ipou. Tá však už nevyhovovala ani bezpečnostným kritériám – na via-

cerých miestach sa už rozpadala a prepadala. Vedenie mesta a poslanci preto na urgentnú žiadosť riaditeľky základnej školy Mgr. Olgy Galčíkovej na projekt nového zastrešenia jedálne vyčlenili v rozpočte takmer 25 tisíc eur a práce sa začali už v auguste, aby jedáleň mohla už na začiatku školského roka pracovať bez obmedzenia prevádzky či bezpečnosti pracovníkov alebo žiakov.

V súčasnosti sú už osadené drevené trámy novej sedlovej strechy, ktorá bude pokrytá plechom. Odvodnenie pôvodnej strechy bolo riešené odkvapovým žlabom zaústeným v školskom dvore, teraz bude osadený aj druhý v smere od ulice s odvádzaním vody do vsakovačky. Nové bude aj uzemnenie bleskozvodu. Aj keď posledné práce dodávateľ dohotoví ešte v septembri, nijakým spôsobom sa nedotknú režimu školy ani jedálne a takisto ani bezpečnosti žiakov či personálu.

(jh)

foto: morma)

Daktoré domy sa nepodarí odkanalizovať

Aj keď práce na pokračovaní odkanalizovania mesta sa začali s istým časovým sklzom, harmonogram prác a v konečnom dôsledku

aj dokončenia jednotlivých etáp ohrozený nie je. Oneskorenie nástupu výkopových prác a osádzania kanalizačných potrubí spôsobili technicko-organizačné okolnosti. Ešte pred začatím prác bolo potrebné vytýčiť inžinierske siete a zrealizovať sondáž na miestach pri štátnej ceste, kde sú uložené iné siete. Za dodržanie harmonogramu prác zodpovedá akciová spoločnosť TAVOS a musí takisto zabezpečiť aj odstránenie časového sklzu. No už teraz je jasné, že do tretej etapy odkanalizovania (úsek od železničnej trate Leopoldov – Nitra) Leopoldov vstúpi až na začiatku budúceho roka. Každé dva týždne sa na stavbe uskutočňujú tzv. kontrolné dni a v rámci nich neboli zistené žiadne závažnejšie nedostatky či problémy. Mesto má v tejto súvislosti len jednu kontrolnú úlohu – dbať o kontrolu zhutňovania podlažia, čo je veľmi dôležité pri nasledujúcich spätných úpravách komunikácií a okolitého terénu.

Ako sme sa dozvedeli, že do kanalizačného systému sa nepodarí pre technické problémy zapojiť všetky domy v meste. Ide napríklad o niekoľko domov na Piešťanskej ceste, pretože pre nahustenosť iných sietí v lokalite už kanalizačné potrubie jednoducho niet kam položiť. Situáciu navyše v tejto lokalite

komplikuje aj výškový rozdiel, ktorý by kanalizačný systém znefunkčnil. Do odkanalizovania sa nezapojí ešte niekoľko domov, ktoré stoja osamotene, a teda sa vymykajú trasám kanalizačných rozvodov.

Kanalizácia by mala byť skolaudovaná do konca budúceho roka. Občania bývajúci v tých častiach, kde sa kladie potrubie, už teraz môžu požiadať o napojenie svojej nehnuteľnosti. Samo napojenie sa zrealizuje až po sfunkčnení kanalizačného celku. Žiadosť formou ohlásenia drobnej stavby môžete podávať na mestskom úrade (Ing. Silvia Grossová). K nej je potrebné predložiť jednoduchú projektovú dokumentáciu, stanovisko vodárov k projektu, odborný posudok a list vlastníctva. Pre záujemcov je na mestskom úrade vystavená aj vzorová revízná kanalizačná šachta s priemerom 600 mm (cena: 110 eur). Tá slúži počas údržby pri preplachovaní potrubia, aby obsah potrubia spätne nevychádzal v sociálnom zariadení. Revízná šachta je umiestnená na pozemku vlastníka, ak sa však naň nevmetší, je možné osadiť ju na verejnom priestranstve, avšak s podmienkou, že nebude prekážať inžinierskym sietiam.

(juh)
foto: belmor

„Pridaj ešte troška čili...!“

Aj keď upršané sobotňajšie predpoludnie v deň 65. výročia vyhlásenia Slovenského národného povstania spočiatku neveštilo práve príjemný deň, napokon sa aj počasie nechalo troška obmäkčiť a krátko popoludní už začala do Spolkovej záhrady prvých zvedavcov lákať nápadná vôňa ohňa a postupne aj rozličných kulinárskych ingrediencií. Začal sa 3. ročník leopoldovskej záhradnej gulášovej party...

Hovädzie predné, cibula, soľ, čili papričky, cesnak, zemiaky, tradičné i exotické, známe aj neznáme koreniny... a ktovie čo ešte všetko je potrebné na prípravu šestnástich rôznych originálnych gulášov. Ani tento raz súťažiacim majstrom kuchárom či pomocnému personálu istotne neišlo o víťazstvo, lež o iné – ponúknuť na ochutnanie svoje čerstvé kotlíkové gulášové tajomstvo a zabaviť sa v príjemnej atmosfére, navyše ak hrá rokmi osvedčený Mini-Max.

Kto v sobotu neprišiel povzbudiť jemu sympatické družstvo a neprišiel ani na ochutnávku, má veru prečo banovať. Z každého stánku sa totiž šírila špecifická vôňa v závislosti od použitých korenín či druhov mäsa alebo dokonca plodov. Aj keď tento rok nevarili napríklad „väzni“, svojej povesti Leopoldov nezostal nič dlžen, pretože s pätnástkou súťažili PaedDr. Marian Grác, bývalý riaditeľ hrnčiarovskej väznice,

a spolu s ním jeho kamarát Ing. Fabčín. Nechýbala ani tá jemnejšia polovička zostavy: „Manželovi sa do varenia guláša za žiadnych okolností nestarím, pretože ho varí veľmi dobre, a nie len držkový či kotlíkový guláš, ale aj mnohé mäsové jedlá. Na to je naozaj špecialista, rodina mu zveruje aj grilovačky,“ so smiechom hovorí manželka. A istotne má pravdu, pretože družstvo doktora Gráca vyšlo napokon aj s jedným prvenstvom – bolo prvým družstvom so zjedným gulášom; ledva-ledva sa im podarilo zachrániť vzorku pre posudzovateľov.

Pri našich potulkách jednotlivými družstvami sme sa usilovali zistiť aj receptúry. Všade nám síce šéfkuchári povedali dajakú špecifickú ingredienciu, no celú receptúru sme sa nedozvedeli ani pri jednom kotlíku. Od „výrobného riaditeľa“ Mariana Gráca sme sa však čosi dozvedeli: podstatnú časť mäsovej zložky tvorilo jeleňie stehno, hovädzina, hovädzie stehno a baranina na došpecifikovanie chute. Množstvo a pomer ingrediencií sme sa, samozrejme, nedozvedeli, pretože šéfovi hneď do reči skočil „marketingový riaditeľ“ Ing. Fabčín, ktorý nám povedal, že na podobnom podujatí sú síce prvý raz, ale sú prevapený z atmosféry, pre ktorú istotne prídu aj o rok.

Múdrejší sme neodišli ani od pani kuchárky z jedálne základnej školy, ináč víťaziek prvého ročníka – aj im sa len ťažko podarilo uchrániť porciu pre porotcov. Medzi skautmi, o ktorých sme predpokladali, že na svojich potulkách si guláš varia často a že budú hádam aj zhovorčivejší, sme sa za-

Podaktorí šéfkuchári sa svojho guláša nenajedli

stavili takisto. Od šéfkuchárky Majky Šokovej sme sa však dozvedeli len to, že ich guláš je špecifický tým, že „je určený pre super ľudí a primiešali sme doň jednu vzácnu ingredienciu – a ňou je láska.“

Aj keď sme teda napokon po našich neúspechoch upustili od úmyslu predstaviť našim čitateľom recept na špeciálny guláš, predsa len platí jedno, a o tom sme sa presvedčili pri každom kotlíku: musí to byť guláš uvarený s radosťou z toho, že bude domácim aj hosťom chutiť. Aj keď v tomto roku nevarili ani naši maďarskí priatelia, povzbudiť prišli kolegovia z českej Kuřimy, ktorí si však nepriniesli žiaden výstroj, a tak leopoldovský primátor vyslovil presvedčenie, že o rok konečne ochutnáme aj kuřimský guláš. Zato svoju kuchársku delegáciu vyslal napríklad trnavský župan Tibor Mikuš, varili aj členovia mestského telovýchovného klubu či členky leopoldovského červeného kríža, ktoré však podvedome mali o jednu starosť viac – istotne boli pripravené zakročiť aj v prípade potreby zdravotníckeho zásahu. Ako nám pošepli, porezaný prst by súťažiacim profesionálne ošetrili, ale guláš by už za nich nedovárali. O priazeň publika sa usilovali aj ďalšie súťažné dvojice a jednotlivci.

Okolo pol siedmej sa už štvorčlenná porota utiahla do zákulisia, kde im asistentky a kuchári nosili vzorky svojich gulášov. Ako na-

pokon boli vidieť aj z výsledkov, nebolo pre primátora mesta Milana Gavorníka, poslankyňu mestského zastupiteľstva Renátu Miklošovú, novinára Rólanda Osvalda a pána Sporinského jednoduché pridelovať maximálne po desiatke (teda spolu 40) bodov za jeden hodnotený guláš. Aj keď nie Rad zlatej varešky, ktorú by si istotne zaslúžili, ale prvé miesto si presvedčivo odniesla poľná kuchyňa Chovatefských a rybárskych potrieb v Leopoldove (37 bodov), striebornú varešku s 35 bodmi by si odniesli leopoldovskí nohejablisti a bronzovú s 31 bodmi zasa nitrianske družstvo Mariana Gráca.

Medzitým si hostia pochutnávali aj na mestskom nesúťažnom guláši. „Keby sme súťažili, istotne by sme boli prví,“ s presvedčením v hlase hovorí Matej Štiták. A možno má aj pravdu, pretože po chvíli sa akoby zľahla zem aj po dvoch kotloch mestského gulášu, o ktorý sa starali poslanci – šéfkuchárka Dalimíra Štitáková so svojím pobočníkom Petrom Blaškom. Neúnavne im pomáhal nielen prácou, ale aj vtípmi či trefnými komentármi Gustáv Zenner. Vestskej poľnej kuchyni sa zvrhali a pomáhali Monika Cepková a Dominika Neubertová a pri krájaní zemiakov či cibule aj poslankyňa Renáta Miklošová. Šmakovalo teda všetkým a napokon hrozilo, že sa bude ešte variť sekerkový či vareškový guláš.

Naprázdnno neobišlo ani družstvo Troch bosoriek, ktoré akoby prileteli od božích múk z neďalekého Verešvára. Hoci im z kotlíka guláš nevykypel, za dajakých čudných okolností či zásluhou strigôňov sa doň dostalo viac soli, ako bosorky predpokladali, a napokon im nezostala ani vzorka na ochutnanie pre porotcov. Keďže nebolo čo ochutnať, z oficiálneho hodnotenia boli teda napokon vyradené. Nuž, bosorky čarovali a za svoje čáry-máry si vyslúžili Cenu sympatie, ktorú im žetónmi prideliťi návštevníci.

Tí silnejší alebo odvážnejší aj v tomto roku vyskúšali hod leopoldovskou mrežou. V porovnaní s minulým rokom sa účastníci vôbec nemusia hanbiť – najmä nie muži. S najdlhším hodom sa umiestnil na prvom mieste súťažiaci s prezývkou Ceco (5,7 metra), s druhým miestom odišiel Marek Krasňanský (5,4 m) a Palo Harman (5,03 m) skončil na treťom mieste. O čosi menej sa darilo našim gazdinkám – najlepším výkonom sa pochlápila Mária Vojteková, ktorá mrežu poslala do vzdialenosti 1,8 metra, o jediný centimeter bola horšia Kristína Vachanová a na treťom mieste sa umiestnila Tatiana Černá (1,74 m).

Deti sa okrem „gulášpárty“ tešili najmä z vy-

sokánskej vaty, ktorú na znak pamiatky Slovenského národného povstania zapálil primátor mesta pred Spolkovou záhradou. Podaktorí si pri nej aj zaspievali a deti si mohli v Spolkovej záhrade ešte opieť špekáčiky. Z vydareného dňa sa tešili aj mnohí kuchári, ktorí si za svoj výkon od Mini-Maxu vypýtali aj hudobný prídavok do skoku.

Pripravil Juraj Hladký.
foto: morma

Sedemdesiatnik Ivan Trolaský:

„Žurnalistika ma naučila úcte k faktom.“

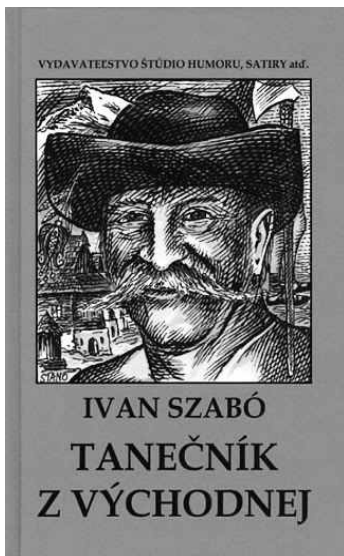
Komuže by napadlo, že náš rodák a priateľ, laureát prestížnej česko-slovenskej Ceny E. E. Kisha za rok 2005 a laureát Ceny Vojtecha Zamarovského za trvalý prínos do slovenskej literatúry faktu (2006) Ivan

Szabó 9. júla oslávil svoje okružle narodeniny. Pri pohľade do jeho rodného listu by ste neverili vlastným očiam, keby ste zistili, že v poradí už sedemdesiate...

„Mám vlastne dva rodné listy – jeden zo starého Mestečka a jeden z Leopoldova. Toto mestečko je mi prirodzene blízke – je to miesto, kde som prežil svoje detstvo, kde som sa naučil plávať, hrával som tu divadlo, chodil som do školy a hral hádzanú. Keď sa takto vrátim v rokoch nazad, na myseľ mi prichádzajú spomienky, ako sme cez leto radi chodievali k Váhu, neraz cestou naháňajúc handernú futbalovú loptu. Keďže som sa narodil v 39. roku, zostali spomienky aj na vojnu. Pamätám si bombardovanie Hlohovca – mama nás spolu s bratom vtedy šupla pod sporák. Bola to asi intuícia... Inokedy zasa, keď vyhlásili poplach, sme utekali na Trolasky, na Starú dedinu, kde boli kríky a v nich sme sa skrývali,“ povedal nám pred piatimi rokmi, keď z rúk primátora mesta L. Piovarčího preberal Cenu mesta Leopoldova.

Publicistická činnosť ho naplno zamestnáva aj v posledných rokoch – ved' v ostatných rokoch vydal ďalšie knihy určené aj detskému či dispievajúcejmu, ale aj dospelému čitateľovi – spomeňme z nich knižku *Zabudnuté volanty* (2002), pre deti pripravil zbierku motoristických rozprávok *Rozprávky na kolešákach* (2005), v tom istom roku spolu s L. Švihranom vydal spomienkovú monografiu pre obdivovateľov historických cestopisov a biografii s názvom *Vzácné návštevy Bratislavy* a čitateľov tajuplných starších i novších príbehov zasa potešili knižky *Slovenské strašidlá od A po Z* (2003) a *Osudy slávnych zločiniek* (2004). Dnes už hádam najúspešnejší slovenský spisovateľ literatúry faktu Ivan Szabó, autor čitateľsky úspešných publikácií, sa do Leopoldova aj tak stále vracia: „Často sa mi sníva ten istý sen: čakám na leopoldovskej železničnej stanici na vlak a niekedy ho stihnem, inokedy zasa nie.“ Vracia sa sem nielen v snoch. „Nedávno som sa s manželkou bol pozrieť na miesta, kde sme sa často hrávali pri väz-

nici. Od brány nás poslali príslušníci preč, tak sme zamierili na miesto, kde sme sa volakedy lyžovali. Bol tam svah pod šiancom a my sme si z neho urobili slalom. Aj keď briezok nebol veľmi veľký, nám postačoval. A neďaleko, na treťom mostku, ako sme volali jazierko pri trati, som sa naučil plávať,“ spomína si na detstvo. Vtedy už postupne začal nebadane inklinovať k umeniu. Konkrétne k divadelnému. „V 50. rokoch, keď sa do kabaretnej módy okrem komických dvojíc, ktoré v Leopoldove výborne stvárňovali nezabudnuteľní

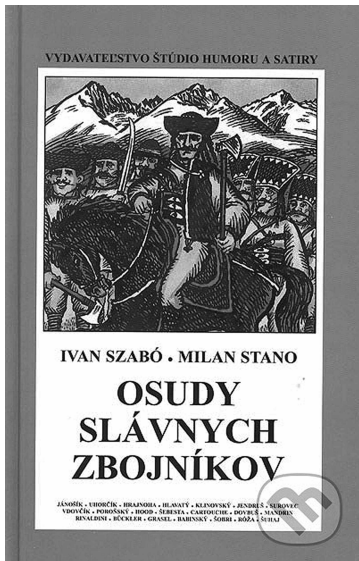

Bubo Vrabec a Beňo Masaryk, dostávali aj salónni konferenciéri, ma s ponukou na obsadenie takéhoto miesta oslovil Marián Piovarči.“ Ivan Szabó na doskách, čo znamená svet, začína ako 15-16-ročný ochotník a postupne si zahral aj v rôznych divadelných scénkach. K takejto obľúbenej zostave, ktorá na javisku interperetovala aj piesne z autorskej dielne Mariána Piovarčiho, patrili Alino Piovarči, Milan Vlk a on.

Debutoval pred tridsiatimi rokmi

Narodil sa 9. júla 1939 v Leopoldove. Do základnej školy chodil vo svojom rodisku. Zmaturoval roku 1956 na Jedenástočnej strednej škole v Hlohovci, po maturite začal študovať na Chemickej fakulte SVTŠ v Bratislave. Po troch rokoch štúdia prestúpil na Pedagogickú fakultu v Nitre, kde vyštudoval trojaprobáciu slovenský jazyk, dejepis a výtvarná výchova. Po triapolročnej učiteľskej skúsenosti na Základnej škole v Bánove sa stal roku 1970 redaktorom obľúbeného mládežníckeho týždenníka Kamarát. Po dvojročnom pôsobení v jeho redakcii odišiel ako redaktor do časopisu Život, kde pracoval až do roku 1980. Potom celé desaťročie pôsobil ako zástupca šéfredaktora v redakcii motoristické-

ho dvojtyždenníka Stop. Roku 1990 sa vrátil do redakcie týždenníka Život. V redakciách vystriedal viacero pracovných pozícií - od reportéra, cez zástupcu šéfredaktora až po šéfredaktora. Aj keď pôvodne písal básne aj prózu, práca redaktora ho predurčila na autora literatúry faktu.

Poviedkovou tvorbou sa prezentoval v 60. rokoch najmä na stránkach časopisu *Mladá tvorba*. Ďalšie poviedky publikoval v zborníkoch *Rozkvet* (1961), *Zo svitania* (1963), *Doma* (1976) a v antológii poviedok z lekárskeho prostredia *Ludia v bielych plášťoch* (1984).

Knižne debutoval dielom o prírodných a spoločenských zaujímavostiach Sibíri *Sibírska mozaika* (1979), ktorá sa mala pôvodne nazývať *Sibír bez šamanov*. V tom istom roku vydal aj knihu stručných profilov osobností sveta, ktoré sa zaslúžili o dobytie povetria i vesmíru *Slávni piloti, konštruktéri a kozmonauti*. V nasledujúcej knihe pre mládež *Svet na pneumatikách* (1986) odkryl mladým i dospelým čitateľom minulosť i budúcnosť automobilizmu. Vo svojich dielach sa venuje aj kriminalistike. „V redakciách, kde som pracoval, sa naskytla možnosť venovať sa problémom kriminality. Príbehy zo súdnych siení sa mi zdali vhodné aj ako môj príspevok k prevencii v boji proti zločinu. Výber z časopiseckých krimipríbehov sa stal základom mojich kníh“. V spoluautorstve vznikla kniha *Tanec starého auta a iné príbehy* (1983), knihu súdničiek a krimipríbehov *Keď*

prehovorí mŕtvu (1988) napísal v spolupráci s Tiborom Michalom. Témou súčasnej kriminality sa zaoberá aj v knihe *Osem poschodí smrti* (1991). Je spoluautorom knihy *Aféry po novembri* (1990). Roku 1996 mu vyšla kniha o prvom pilotovi lietajúcom nad územím Slovenska pod názvom *Bosý pilot*. Ku krimipríbehom sa vrátil v knihe *Hriechy v kočíkárni* (1997). Od roku 2000 sa naplno venuje práve literárnej tvorbe a literatúre faktu. Z tých zatiaľ ostatných spomeňme napríklad *Zabudnuté volanty* (2002), v spolupráci napísal zaujímavé publikácie *Slovenské strašidlá od A po Z* (2003), *Osudy slávnych zločincov* (2004), *Vzácné návštevy Bratislavy* (2005), samostatne *zasa Rozprávky na kolesách* (2006), *Príbehy primášov* (2008) a *Tanečník z Východnej* (2009).

Príbeh zalúbeného väžňa

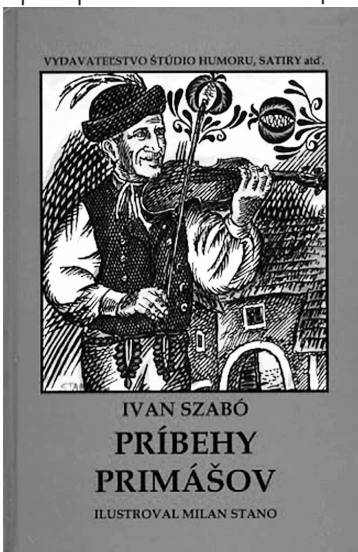
Ivan Szabó ešte ako novinár písal pod rôznymi pseudonymami (Ivan Trolaský, Krajčír, Mestečan, Poldovský, Divan...) „*Tieto mená väčšinou súviseli s mojím rodiskom alebo s miestami detských hier...*“ spomína si na výber svojich novinárskych mien. „*Som Mestečan a svoje rodisko som vlastne nikdy neopustil. S rodičmi sme chodili na nedelné koncerty do väznice, kde hrával väzenský orchester. Tu som sa raz dozvedel aj príbeh istého politického väžňa, ktorý hral na bubnoch. Zamiloval sa do jednej*

Leopoldovčanky. Neskôr som tento príbeh spracoval, a tak začali vznikať aj ďalšie.“

Istým duševným relaxom, a ako sám tvrdí, zároveň aj sviatočným chlebom, je pre Ivana Szabóa maľovanie, ktorému sa intenzívne venuje vyše dvadsať rokov. „*Na svojich obrazoch neriešim problémy sveta, problémy umenia, ba ani svoje vlastné problémy. Ide mi skôr len o zaznamenanie jedinečného pocitu, ktorý prežívam práve v tej chvíli, keď obraz maľujem.*“ V 90. rokoch minulé-

ho storočia sa viac začal venovať tvorbe temperami a olejom. Po prvý raz svoje jesenné a zimné krajinky a neskôr aj obrazy s náznakom abstrakcie vystavoval na Myjave. S jeho tvorbou sme sa mohli presne pred desiatimi rokmi zoznámiť aj v našom kine Osveta, ale vystavuje aj v Bratislave. Na leopoldovskej prezentácii, ktorej kurátorom bol Szabóov blízky priateľ Milan Stano, si umelec zaspomínal: „*K maľovaniu ma pri-*

tiahol môj priateľ, výtvarník Milan Stano. S ním som absolvoval maliarske potulky Oravou, Kysucami i Vysokými Tatrami. Manželky sme nechali doma a maľovali sme priamo v prírode.“

Zabudnite na tlačovku... alebo...

keď autor poteší seba samého

O tom, čo nové pripravuje Ivan Szabó pre svojich čitateľov, nechce veľmi hovoriť. „*Jedno pražské vydavateľstvo mi chcelo vydať knižku, pripravili o nej aj tlačovú konferenciu, no*

knižka podnes nevyšla. Ubehlo odvtedy už dvadsať rokov...“ hovorí s úsmevom. Od nášho stretnutia s I. Szabóom však uplynul mesiac, a na svete už bola na konci júla ďalšia jeho kniha, v ktorej sa v istom zmysle vracia aj do svojej kabaretníckej a divadelníckej mladosti. *Smiech a slzy – Tatra revue* je knižka, ktorá sa vracia do obdobia 50. až 70. rokov, keď na slovenskej scéne pôsobil jediný profesionálny kabaret, ktorý však bol

na začiatku normalizácie roku 1970 administratívnym spôsobom zlikvidovaný. Je to pekný darček k autorovmu životnému jubileu a veríme, že si rýchlo nájde cestu aj k čitateľovi.

Nášmu jubilejúcemu rodákovi si dovoľujeme zaželať predovšetkým veľa inšpirácií a elánu, pevné zdravie a tešíme sa na ďalšie osobné stretnutie v rodnom Leopoldove.

Za stretnutie ďakuje Juraj Hladký

Z MESTEČKA DO VEREŠVÁRA NIE JE ĎALEKO ANI S UMENÍM... Na Artpódii sa prezentovali aj Leopoldovčania

Verešvárska zvonica, tá je pekne vysoká, keď mi začnú na nej zvonit – to je moja muzika... Kým si znovu mohli Verešváračania autenticky zaspievať túto pieseň, uplynulo pol storočia. Historická zvonica, ktorú sme podnes poznali len zo zožltnutých fotografií, dávala dlhé roky širokému okoliu na známosť radostné, ale aj smutné udalosti, ktoré postretli obyvateľov obce.

Tie radostné zvonenia prerušil pred päťdesiatimi rokmi smútok a ticho, keď ju zrovnali so zemou. Zvonica musela (vraj) ustúpiť novej ceste. Dnes vďaka nadšeniu Červeníččanov, najmä Milana a Mariána Miháliku, ale aj niekoľkých Leopoldovčanov, stojí verná dvojníčka historickej verešvárskej zvonice opäť, aj keď nie na svojom pôvodnom mieste. Z pôvodnej zvonice sa podnes dochoval len dvojkříž a laná. Tie majú byť srdcom staronovej zvonice spolu s novým zvonom vyrobeným v Žarnovickej Hute. Majster stavbár 69-ročný František Hromada dal do stavby zvonice, ktorú postavili z verešvárskeho tehla, celú svoju dušu. Druhého augusta ju po štvormesačnej výstavbe posvätil biskup Štefan Vrabec a na jej slávnosti prišli vzdať hold zvonici, ľudskej duši, práci a tradícii domáce hudobné zoskupenia.

Artpódium širokých možností

O to radostnejšie bolo teda v rámci tradič-

ných osláv spevu, hudby a tanca o týždeň neskôr, keď pri novej zvonici sa stretli milovníci nielen folklórnej hudby a umenia všeobecne. V sobotňajšom celodennom programe, ktorého časť v priamom vysielaní poslucháčom sprostredkoval aj Slovenský rozhlas, sa návštevníci mohli potulovať viacerými hudobnými žánrami počnúc ľudovou hudbou z okolia Červeníka a dolného Považia, Záhoria a iných slovenských regiónov až po filmovú hudbu v interpretácii Art Music Orchestra. V tomto bloku sa predstavil aj sólista Opery Slovenského národného divadla v Bratislave Daniel Čapkovič. Mladí aj starší návštevníci 44. ročníka Červeníka a 2. ročníka Artpódia sa výborne zabávali počas neskorej večernej šou populárnych bratov Andreja a Braňa Jobusovcov a Art Music Orchestra. Publikum si spontánne vyžiadalo niekoľko prídavkov, čo organizátorov uistilo v pôvodnej myšlienke, že metamorfózy hudby oslovia takmer každého práve kvôli svojej dynamickej a hravej variabilite.

Dychovkárska šesťdesiatka Juliána Vanča

V programe Artpódia sa predstavil aj 79-ročný Leopoldovčan Julián Vančo. Svoju harmoniku však počas celej soboty nepustil z ruky, hral aj pre návštevníkov len tak – pre potešenie a populudní si pred publikom zahral znova. A nielen to – pridal aj zopár príhod zo starého Verešvára. Nuž, ako sám ho-

vorí, do Červeníka prišiel z východného Berlína: „Hoci bývam v Leopoldo-ve, či skôr na hranici medzi Leopoldovom a Červeníkom, cítim sa byť Verešvaran. Narodil som sa vo Verešvári, nie v Červeníku. Keď neskôr chceli pričleniť Kopanice k Leopoldovu, chodili za ľuďmi, aby podpísali, že súhlasia. Naša, verešvárska strana nepodpísala. Preto sme s humorom hovorievali, že sme

Julán Vančo (vpravo) so svojou vernou harmonikou.

ako vo východnom Berlíne, a keď sme išli do Verešvára, išli sme akoby do západného Berlína. A keď sa z Mestečka stal Leopoldov, nás sa ani nepýtali, či chceme ísť do Leopoldova. Doteraz však chodím do kostola do Verešvára, 60 rokov som hrával vo verešvárskej dychovke a chodím tam aj za kamarátmi,“ hovorí Julán Vančo, ktorý zostal Verešvarčan svojím telom aj dušou. V dychovke prestal aktívne hrať pred tromi rokmi. Nie preto, že by mu už nestačili sily, lež preto, že trúbka, na ktorú hrával, sa prestávala kamarátiť s jeho zubami. S hudbou sa však nedokázal rozlúčiť: „Nechal som si u kamaráta v Čechách preto kúpiť harmoniku. Aj mi ju priniesol, aj som si na nej zahrál. Pekná veru bola, ale viac by som sa potešil heligónke. No a tak sa teda postupne učím hrať na tejto gombíkovej harmonike.“ Žiaden iný z deviatich súrodencov pána Vanča sa muzike nevenoval, iba on pokračuje v šlapajach svojho otca, ktorý hrával vo verešvárskej muzike na heligónku, ale aj na zábavách či svadbách. Oslovili ho, keď sa omladzovala verešvárska dychovka: „My sme žiadne hudobné školy nemali. Stretávali sme sa u Kuzmových v šenku. V tanečnej sále nám napísali noty, ukázali nám, ako sa hrá, ostatné už bolo len na našom tréningu. Začínali sme dvanásti, nakoniec nás pri hudbe zostali len traja. Doma som skúšal neraz aj do polnoci a naša suseda neraz hovorievala mojej mame: Mariena, povedz tomu svojmu chlapcovi, nech nevyhráva do

noči, lebo nemôžem spať,“ spomína si s úsmevom na neľahké začiatky.

Pre niekoho drôt, pre Jozefa Zollera „živý prút“

Iný typ umenia len kúsok od hudobného Artpódia prezentoval Jozef Zoller, ktorý má tiež svoje korene v starom Verešvári, hoci jeho dedo pochádza z Nemecka a mama bola rodená Mestečanka. K ľudovému umeniu sa dostal už ako desaťročný chlapec, keď začal vyšívaj obrusy a maľovať obrazy. Neskôr sa začal ako samouk venovať výrobe drotárskych úžitkovo-dekoratívnych predmetov a výrobkov a najviac sa spriatelil s šikovárskou technikou. Spod jeho šikovných rúk napríklad prívesok v podobe srdca vyjde asi za tri hodiny. „Drotári používajú rôzne svoje tajné techniky a technológie, a neprezeradia ich nikomu,“ dozvedeli sme sa, keď sme sa spýtovali na daktoré šikovné tahy.

Pre pána Zollera je umelecké drotárstvo skôr hobby ako zdroj obživy. „Mňa táto práca baví. Občas čosi predám, ale nemôžem povedať, že by človek na umení mohol zbohatnúť,“ vysvetľuje, šikovno pritom vpletajúc drôt do elegantného zväzku. Od svojich osemnástich rokov začal pracovať v hlohovskej Drôtovni, kde sa venoval umeleckej výrobe. V roku 2000 tam dokonca vznikla chránená dielňa s piatimi ľudovými umelcami a výrobcami dekoratívnych predmetov, no po troch-štyroch rokoch ju nové vedenie firmy zatvorilo.

Na rôznych výstavách aj v rámci Ústredia lu-

dovej umeleckej výroby sa Jozef Zoller prezentuje drôtenými košíčkami, miskami, príveskami, obrúčkami, rozličnými stojanmi a inými umeleckými aj úžitkovými predmetmi. „Neraz obdrôtovávam aj staré prasknuté pekáče a iné nádoby. Gazdinky veľmi dobre

vedia, prečo si ich nechávajú ešte opraviť alebo zosilniť.“ Svojím umením a prácami sa pravidelne predstavuje nielen v našom regióne, ale mali sme ho možnosť stretnúť napríklad aj na tohtoročnom Agrokomplexe. (jh)

Prezentovali nové folklórne CD

Folklórny festival v Krakovanoch vznikol pred desiatkami rokov. Svoje postavenie si upevnil po tom, čo sa Západoslovenský folklórny festival presunul na Myjavu, a tak mohol v Krakovanoch vzniknúť festival regionálneho typu. Vďaka neúnavnej organizátorky festivalu Anne Horanskej na ňom každoročne už od začiatku šesťdesiatych rokov účinkoval celý rad významných osobností z oblasti ľudovej a dychovej hudby. Pred tromi rokmi sa partnerom festivalu stal Trnavský samosprávny kraj a júnová prehliadka dostala podtitul Župný festival kultúry. Tento rok bol však pre krakovianskych organizátorov trochu iný. Okrem vystúpení desiatok umelcov sa prezentoval aj nový hudobný nosič, ktorý mapuje najmä minulosť festivalu. Vďaka dobrej spolupráci s autorom tejto myšlienky Martinom Gonom na jeho prípravu spolupracovala aj redakcia časopisu Leopoldov a členovia jeho redakčnej rady Juraj Hladký a Martin Jurčo. „Základom tohto titulu, ktorý vyšiel vo vydavateľstve OPUS, je reedícia pôvodnej vinylovej LP platne Folklórny festival v Krakovanoch. Pôvodný titul sme doplnili aj niektorými bonusmi z LP platní folklórnej hudby, ktoré vyšli vo vydavateľstve OPUS a ktoré súvisia s naším regiónom. Ako bonus sme na CD zaradili aj jednu pieseň skupiny Borovienka a Slniečko,“ hovorí editor albumu Martin Gono. Titul vyšiel aj vďaka podpore Trnavského samosprávneho kraja, Hudobného fondu a Obecného úradu v Krakovanoch. Z pôvodných nahrávok stoja za zmienku archívne autentické nahrávky z konca 60. a začiatku 70. rokov. Nájdeme tam Piesne a tance z Krakovian, Jarnú hru z Branova, tance z Vajnora, Záblatia, Brezovej pod Bradlom či Kubrej. Novú CD platňu na festivale uviedli do života vodou z Holešky starosta obce Vladimír Mihálik a folkloristka Anna Horanská. V prípade záujmu o CD, ktoré si môžete zakúpiť za 5 eur, kontaktujte redakciu časopisu Leopoldov. (mh)

„Ostatné spisy nech sú škartované a odovzdané do sberu papiera...” (1952)

Chýba nám „historická pamäť“

Leopoldov je špecifickým sídlom – jeho vznik podmienila výstavba pevnosti a vo vznikajúcej podhradnej osade sa postupne usádzali remeselníci nielen z okolia, ktorí ešte stále boli potrební pri rôznych prácach v pevnosti. Časť z nich postupne odišla, časť zostala. Na mapách pevnosti s okolím z rokov 1666 a 1668 ešte nachádzame Červeník a Šulekovo na svojich pôvodných sídliskách, teda neďaleko od pevnosti, a až neskôr sa západne od pevnosti začínajú objavovať prvé domy budúceho Mestečka. Starí Mestečania boli so starou pevnosťou spojení akoby pupočnou šnúrou v dobrom i zlom, aj keď toho dobrého v blízkosti opevneného vojenského objektu bolo vždy až núdzne málo... Istotone aj ich povedomie bolo adekvátne tomuto susedstvu – veď Mestečko pozostávajúce dlhé desaťky rokov až do 19. storočia z piatich desiatok obytných domov a tridsiatich hospodár-

ských budov rozostavaných okolo námestia s dvoma barinami užívalo samosprávne výhody malých miest.

Dva historické leopoldovské archívy

Žiaľ, historické medzníky starého Leopoldova poznáme dnes už len torzovito. A nebyť napríklad „trestanca číslo 6079“, ako sa podpísal Karol Körper (1894 – 1969) do svojho diela *Hody v Leopoldove* s podtitulom *Novembrové mystérium* (knižka vyšla vo vtedajšej trestnici roku 1948) a ktorý ako väzeň archívár napísal cenu, aj keď útlú brožúru *Leopoldov – Stručné dejiny a opis pevnosti a trestnice* (vydanú v tom istom roku), Ladislavovi Kleimanovi a Ladislavovi Srdošovi, autorom neskoršej knižky *Leopoldov 1669 – 1969*, ale aj súčasným bádateľom, by sa len veľmi ťažko hľadali akékoľvek hodnoverné informácie.

V Leopoldove, respektíve presnejšie v Mestečku a pevnosti, boli dva samostatné archívy.

Písomnosti starého mestského archívu sa dnes nachádzajú v Štátnom oblastnom archíve v Trnave a podnes nie sú kriticky spracované. Inventár archívu v pevnosti dnes už presne nepoznáme, pretože bol roku 1942 zničený...

Spomínaný Karol Körper, bratislavský kanonik a bratislavský hlavný farár, okrem toho poslanec slovenského snemu, ktorý v období tzv. slovenského štátu pracoval aj ako prednosta cirkevného odboru ministerstva školstva a osvety, bol do leopoldovského väzenia odsúdený roku 1947 za exponovanie sa v najvyššej politike Hlinkovej gardy a Hlinkovej slovenskej ľudovej strany.

Vďaka tomu, že už zo starších čias sa poznal s Dr. Eugenom Slávikom, vtedajším riaditeľom trestnice, umiestnený bol aj na jeho príchod do funkcie archívára. Znalosť latinčiny, publikačná zdatnosť a prirodzená úcta k dejinám Körpera teda priviedli k myšlienke spísať aspoň základné medzníky z dejín pevnosti tak, ako sa uchovali vo vtedajšom archíve väznice.

Archív pevnosti skončil v zbere papiera

Úsilie K. Körpera bolo zakončené doslova v hodine dvanástej, pretože príkazom vtedajšieho Krajského veliteľstva Sboru väzenskej stráže v Nitre zo dňa 19. júna 1952 mal byť archív leopoldovskej trestnice prevezený do Ilavy. Na tom by možno nebolo nič zvláštne, keby istý podporučík Ďuriš, ktorý príkaz s množstvom gramatických chýb podpísal, na ďalšiu archiváciu neurčil len vybraný okruh písomností, dotýkajúcich sa nanajvýš posledných päťdesiatich rokov (napríklad rokovacie protokoly, hospodárske spisy a spisy bežnej aj dôvernej povahy prikázal archivovať len od r. 1945, teda nie staršie ako sedem rokov!). Podporučík vykonaním týchto prác poveril strážmajstra Rauva a civilného zamestnanca Šulíka.

Aj keď medzi vyratúvanými dokumentmi určenými na odovzdanie a ďalšiu archiváciu v siedmom bode spomenul „*dôležité spisy, jako smlúvy, pamätné knihy atp. bez časového obmedzenia*“, hneď v ďalšej vete nariaďuje: „*Ostatné spisy nech sú škartované a odovzdané do sberu papiera so zaistením aby ich nebolo zneužit.*“

Busta generála M. R. Štefánika

List v úplnom znení uverejnil J. Chreňo v publikácii Zborník príspevkov k dejinám väzensťva na Slovensku II (s. 111). Na základe listu si môžeme urobiť akú-takú predstavu, čo archív vlastne obsahoval, resp. čo z neho sa malo zachovať. Boli to základné knihy väzňov od začiatku založenia ústavu, osobné spisy väzňov od roku 1918, hospodársko-účtovné spisy od roku 1945, spisy a kmeňové knihy zamestnancov a príslušníkov s osobnými protokolmi, protokoly a spisy „obyčajného a domového rázu“ od r. 1945, tajné protokoly od r. 1918, dôležité spisy, pamätné knihy bez časového obmedzenia.

Medzi archivovanými dokumentmi sa istotne nachádzali ďalšie spisy a archívne dokumenty, ktoré prevzalo vedenie trestného ústavu (väznice) od vojska pevnosti v rokoch 1855 – 1856. Doklad o tom, čo vlastne bolo zošrotované alebo odvezené do zberu papiera, sa nedochoval (ktovie, či vôbec bol takýto zoznam vyhotovený...).

Z pôvodného archívu sa tak dochovalo len zopár originálnych dokladov, ktoré Körper prezieravo všil do nedokončenej rukopisnej Kroniky leopoldovskej trestnice. Medzi nimi sú napríklad návrh prestavby pevnosti pre potreby väznice od Johanna Grollera von Mildensee z roku 1856, ale aj dokumenty podpísané prvým správcom väznice Alojzom Braidsverom roku 1855, dokumenty s podpismi viacerých riaditeľov väznice v 60. až 80. rokoch 19. storočia.

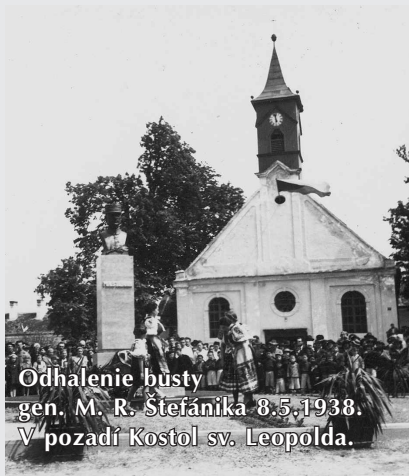
Skartovanie malo trvať tri týždne

So skartovaním malo vtedajšie krajské veliteľstvo (aj keď nevedno prečo) naponáhlo, keďže celý archív (!) mal byť podľa uvedeného rozkazu roztriedený, nanovo inventarizovaný a odovzdaný do 15. júla 1952. Dovtedy malo byť ukončené aj skartovanie vyradených dokumentov. Na odborné posúdenie všetkých písomností istotne rozsiahleho archívu spreď roku 1856 a po ňom, na jeho triedenie a fyzickú likvidáciu mali čas nanajvyš tri týždne... Ako to už pri podobných (s odpustením) „rošádach“ býva, nevieme povedať, kto a či vôbec posúdenie realizoval, teda či bol prítomný aspoň archivár, alebo sa „reinstalácia“ archívu podobala skôr na bohorúhačské rabovanie bez akéhokolvek odborného dohľadu. Nehovoriac už o tom, že takmer všetky dokumenty boli písané v latinčine, nemčine a maďarčine, čiže spisy mali takisto posúdiť aj filológovia a historici, čo sa istotne nestalo.

Keďže výsledok „inventarizácie“ poznáme, odpoveď dlho hľadať nemusíme: z pôvodného archívu sa zachovali len tzv. matričné knihy odsúdených a zopár materiálov bez závažnejšej výpovednej hodnoty. Cudzojazyčné dokumenty likvidátori nevedeli prečítať, istotne ich navyše pokladali za „prežitky feudalizmu“ nezaujímavé pre ďalšiu archiváciu – nezachoval sa z nich ani jeden. Zaujímavé je napríklad aj to, že nastarší plán pevnosti uložený v súčasnom Archíve Zboru väzenskej a justičnej stráže v Leopoldove pochádza z konca 19. storočia, ba aj to je dokonca len odpis, resp. prekreslený náčrt pôvodného plánu z roku 1899, ktorý sa – akože ináč – nedochoval. Pritom v pevnosti sa neustále čosi stavalo, asanovalo, rekonštruovalo a stavebno-technická dokumentácia bola neodmysliteľnou súčasťou týchto konaní. Najstaršie mapy dotýkajúce sa pevnosti (neskôr väznice) Leopoldov uložené priamo v archíve súčasného Zboru väzenskej a justičnej stráže pochádzajú až z 20. storočia. Akoby pevnosť dovtedy už štvrt tisícročia ani nejestvovala...

Zmizli aj muzeálne zbierky

Z leopoldovského archívu teda nezostal, obrazne povedané, ani kameň na kameni. K archívu patrilo aj múzeum. Sídľilo v pôvodnej budove správy väznice na prízemí v dvoch miestnostiach. Akoby symbolicky je takto situované aj novodobé Múzeum väzensťva na Slovensku, ktoré vstupuje do 11. roka svojej existencie, no z inventára pôvodného múzea sa doň nedostalo pravedepodobne nič. Inventár pôvodného múzea tvorili nielen

**Odhalenie busty
gen. M. R. Štefánika 8.5.1938.
V pozadí Kostol sv. Leopolda.**

predmety z čias väznice, ale aj mnohé artefakty (vrátane strelných aj ručných zbraní) ešte z pôvodnej pevnosti. Medzi exponátmi bola aj výzbroj dozorcov, expozíciu dopĺňali ukážky z umeleckej aj pracovnej činnosti trestancov. Historik slovenského väznenstva Dr. J. Chreňo predpokladá, že múzeum vzniklo pravdepodobne okolo roku 1905 v súvislosti s prípravami Medzinárodného kongresu o stíhaní prevínilcov, ktorý v tom roku zasadal v Budapešti. Aj keď v spomínanom prípise sa o likvidácii múzea nehovorilo nič, horlivou aktivitou leopoldovských vykonávateľov dopadlo ešte horšie ako archív – z jeho zbierok sa nezachovalo absolútne nič. Čo sa fyzicky nezlikvidovalo, to sa v 50. rokoch kade-tade roztratilo. Hoci ktovie... daktorí, najmä tí starší Leopoldovčania vedia,

že časti inventára múzea (možno aj archívu), ale aj napríklad predmety z hanebne zbúraného Kostola sv. Leopolda a jeho krypty sú podnes „uschované“ v daktorých leopoldovských domácnostiach – či už ako „relikvie“ alebo možno ako dobre speňažiteľné artefakty v čase núdze... to už je potrebné nechať na svedomí ich „vlastníkov“. Nemožno im síce chvályhodne uprieť to, že pamiatky v poslednej chvíli zachránili pred istou skazou, ale zároveň im nemožno uprieť ani to, že tak či tak si prisvojili kus histórie, ktorá im nepatrí. A to „historickej pamäti“ Leopoldovčanov istotne nepridá...

Pripravil J. Hladký

NOVÁ PUBLIKÁCIA O DEJINÁCH LEOPOLDOVA

Už čoskoro si Leopoldovčania budú môcť prečítať publikáciu o našom meste od autorskej dvojice Juraj Hladký a Ivo Vondrovský. Kniha s názvom *Sta viator : Kapitoly z dejín Leopoldova* (1) je poučným čítaním nielen pre domácich, ale pre všetkých, ktorí vedia oceniť význam regionálnych dejín. Práve tie sa totiž stali predmetom skúmania dvoch nadšencov histórie, ktorí čitateľom ponúkajú podrobné informácie o dejinách Leopoldova. J. Hladký a I. Vondrovský stavili na podrobnosť a hutnosť údajov servírovaných v odbornom jazyku s množstvom podporných literárnych prameňov. Leopoldovskú históriu navyše zasadili do celkového kontextu situácie na Slovensku, čím výklad svojich výskumov neochudobnili o rozsiahle súvislosti. Čitateľom sa tak dostane do rúk kniha, v ktorej sa môžu podrobne dozvedieť o tureckej expanzii v 16. a 17. storočí, ale aj o stavbe pevnosti a jej fungovaní od vzniku až po obdobie, kedy stratila svoj historický význam ako protiturecká pevnosť a ako väznica nadobudla ten súčasný. *Sta viator* je zároveň štartom pripravovanej edície o dejinách Leopoldova. Publikácia síce nemá záujem zaradiť sa medzi klasické monografie o obciach, jej význam však spočíva najmä v hodnote údajov a informácií, ktoré sa autorom podarilo získať a usporiadať v jednom celku tak, aby dokázali fundovane a čo najkorektnejšie demonštrovať leopoldovskú históriu. Názov *Sta viator* – Postoj, pocestný je výzvou autorov smerovanou k nám, čitateľom: „Aj tento zborník preto má byť akousi inšpiráciou na pristavenie sa pri možno aj zabudnutých a nie veľmi známych epizódach z dejín Leopoldova. Nuž, *Sta viator*... Postoj, pocestný...”

morma

Spoločenská kronika

Júl - August 2009

Narodili sa

Dávid Bartovič
Dominik Kamenár
Matúš Šefčík
Sofia Wiesengangerová,
Adela Schwarzbacherová

Naši jubilanti

60-roční

Mária Atalovičová
Magdaléna Bodická
Margita Gažíková
Viola Chalmovianská
Milan Chrupka
Marek Javor
Terézia Krausová
Magdaléna Lesayová
Bernardína Puterová
Miroslav Uherčík

65-roční

Karol Grimek
Emil Hargaš
Ing. Vladimír Jambor, CSc.
Ludovít Margitai
Magda Oborilová
Jozef Vaško

70-roční

Mgr. Emília Harsányiová
Ľudmila Ottingerová

75-roční

Mária Kadlečíková
Michaela Kubíčková
Mária Kudlová
Samuel Lehotský
Dezider Zverina

80-roční

Oľga Horyáthová
Irena Ottingerová
Emília Skákalová

81-roční

Mária Haulišová
Štefan Kadlečík
Emília Klačmanová
František Zavadiľ

82-roční

Mária Cibulová
Adela Kluchová
Filip Miklo
Peter Palkovič
Ján Sýkora
Alžbeta Vaváková

83-roční

Anton Michler
Jozef Žemla

85-roční

Etela Klusová
Jozef Kadlec
Mária Kadlecová

86-ročná

Magdaléna Vinklerová

88-ročná

Antonia Drgoňová

89-roční

Mária Blašková
Magdaléna Matejčíková
Mária Vykopálová

90-ročná

Mária Kučáková

95-ročná

Helena Šmeringová

Srdečne blahoželáme!

Opustili nás

Vladimír Piňák
Miloslav Hotový
Antónia Pestúnová
Augustín Sivák
Aladár Mihálik
Gabriel Klány
Jozef Ilko
Alojz Petrovič
Ľudmila Šandorová
Anton Kaiser
Jozef Grznár

Češť ich pamiatke.

Údaje sú aktuálne
k 27. augustu 2009.

Pripravila Viera Lietavová

časopis obyvateľov Leopoldova

Ročník: 25. Vydáva: Mesto Leopoldov. Adresa redakcie: Hlohovská cesta 2, 920 41 Leopoldov.
Redakčná rada: Juraj Hladký – predseda, Mária Moravčíková, Kristína Vachanová, Martin Jurčo.
Asistentka: Marieta Patajová. Telefón: 033/734 22 07. Fax: 033/734 23 88, casopis@leopoldov.sk.
Vychádza šesťkrát ročne. Inzercia v redakcii. Cena výtlačku: 10 Sk (0,33 EUR). Náklad: 499 ks.
Tlač: VM-print Leopoldov. Distribúcia: Rozširuje sieť domácich predajcov. Registračné číslo:
Pra/Hr/95/00749.

obálku pripravil Vojtech Moravčík